

การระงับข้อพิพาททางเลือก

การระงับข้อพิพาททางเลือก (Alternative Dispute Resolution) หมายถึงวิธีการระงับข้อพิพาทต่างๆ ที่ถูกนำมาใช้ เสริมเพื่อเป็นทางเลือกให้แก่คู่พิพาทนอกเหนือจากการให้ศาลพิจารณาพิพากษาคดีไปตามขั้นตอนปกติเพื่อให้คดีเสร็จสิ้น ไปด้วยความรวดเร็วยิ่งขึ้น คู่ความเสียค่าใช้จ่ายน้อยลงและได้ผลลัพธ์ ที่คู่ความพึงพอใจมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันจะทำให้ปริมาณคดีที่จะต้องเข้าสู่การสืบพยานมีจำนวนลดน้อยลง และทำให้การดำเนินคดี ในศาลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยวิธีการดังกล่าว เช่น การเจรจาต่อรอง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และการอนุญาโตตุลาการ แต่ในศาลยุติธรรมของไทยวิธีการระงับข้อพิพาททางเลือกที่ใช้กันมากมี ๒ วิธีคือ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และการอนุญาโตตุลาการ

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคืออะไร

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เป็นการยุติหรือระงับข้อพิพาท ด้วยการตกลงยินยอมของคู่พิพาทเอง โดยจะมีผู้ไกล่เกลี่ยหรือ ผู้ประนีประนอมซึ่งเป็นคนกลางคอยช่วยให้คู่พิพาทเจรจาให้ได้ วิธีการระงับข้อพิพาทที่แต่ละฝ่ายสามารถยอมรับได้โดยผู้ไกล่เกลี่ย หรือผู้ประนีประนอมไม่ได้มีอำนาจตัดสินชี้ขาดเหมือนศาลหรือ อนุญาโตตุลาการ ผลของการตกลงเจรจาจึงเกิดจากการตัดสินใจ ของคู่พิพาทเองโดยตรง

ท่านที่ประสงค์จะเข้าสู่ระบบไกล่เกลี่ยข้อพิพาท สามารถ สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่

๑. ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประจำศาลหรือฝ่ายประชาสัมพันธ์ ศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร
๒. ส่วนไกล่เกลี่ยข้อพิพาท สำนักส่งเสริมงานตุลาการ อาคารศาลอาญาชั้น ๖ ถนนรัชดาภิเษก แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ๑๐๙๐๐ โทร. ๐ ๒๕๑๒ ๘๔๙๘

ผู้ไกล่เกลี่ยหรือผู้ประนีประนอมคือใคร

ผู้ไกล่เกลี่ยหรือผู้ประนีประนอมเป็นคนกลางคอยช่วยให้ คู่พิพาทเจรจาให้ได้วิธีการระงับข้อพิพาทที่แต่ละฝ่ายสามารถ ยอมรับได้ในกรณีที่เป็นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาล ผู้ที่ทำหน้าที่ดังกล่าวอาจจะเป็นผู้พิพากษาหรือบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจากศาล ผู้พิพากษาก็ได้ โดยแต่ละศาลได้ดำเนินการคัดสรรบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับในท้องถิ่นเพื่อมาขึ้นทะเบียน ทำหน้าที่ผู้ไกล่เกลี่ยหรือผู้ประนีประนอม ก่อนที่บุคคลเหล่านั้น จะสามารถขึ้นทะเบียนได้จะต้องผ่านการอบรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ของสำนักส่งเสริมงานตุลาการสำนักงานศาลยุติธรรมเสียก่อนและ ต้องมีประสบการณ์ในการไกล่เกลี่ยมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑๐ คดี

ประโยชน์ที่จะได้รับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

๑. การดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยจะมีลักษณะไม่เป็นทางการอีกทั้งมีขั้นตอนที่เรียบง่าย ไม่สลับซับซ้อน เมื่อเปรียบเทียบกับ การเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการหรือการฟ้องคดีต่อศาล
๒. ท่านสามารถใช้บริการระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น
๓. ท่านสามารถกำหนดผลของการไกล่เกลี่ยได้เนื่องจาก ผลของการไกล่เกลี่ยขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของคู่พิพาทเป็นสำคัญว่าจะยอมยุติปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยเงื่อนไขอย่างไร และไม่ว่าเงื่อนไขเหล่านั้นจะเป็นเช่นไร จะต้องได้รับความเห็นชอบของคู่พิพาท แต่ละฝ่ายก่อน ส่วนผู้ไกล่เกลี่ยจะเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือให้บรรยากาศ ของการไกล่เกลี่ยเป็นไปโดยราบรื่นเพื่อทำให้เกิดการเจรจาตกลงประนีประนอมยอมความกันของคู่พิพาท
๔. การไกล่เกลี่ยสามารถรักษาชื่อเสียงและสัมพันธภาพ อันดีของคู่พิพาทไว้ได้เนื่องจาก กระบวนการไกล่เกลี่ยนั้นกระทำ เป็นการลับ ต่างจากการพิจารณาของศาลที่ต้องกระทำโดยเปิดเผย ดังนั้น เมื่อการไกล่เกลี่ยสำเร็จ ย่อมสามารถรักษาชื่อเสียงและ สัมพันธภาพอันดีของ คู่พิพาทไว้ได้ คดีหรือข้อพิพาทที่สามารถไกล่เกลี่ยได้

ประเภทคดีที่อาจจัดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ได้แก่

๑. คดีแพ่งทั่วไป
๒. คดีอาญา โดยความผิดที่เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย มักเป็นความผิดที่ยอมความได้เช่น กระทำอนาจาร ทำให้เสื่อมเสีย เสรีภาพ หน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่น เปิดเผยความลับผู้อื่น หมิ่นประมาท ฉ้อโกง โกงเจ้าหนี้ยกยอกทรัพย์ทำให้เสียทรัพย์บุกรุก เป็นต้น
๓. คดีอาญาที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องโดยลำพัง

กติกาในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

๑. คู่ความจะต้องสมัครใจและเต็มใจจะใช้ระบบนี้ทั้ง ๒ ฝ่าย
๒. ในการไกล่เกลี่ยคู่พิพาทต้องเจรจากันด้วยความสุภาพ ไม่ใช่วาจาหรือกิริยาก้าวร้าวต่อกัน
๓. หากมีการยกเลิกการเจรจาข้อเท็จจริงที่มีการเจรจาไปแล้ว จะไม่ผูกมัดคู่ความในภายหลังและ จะไม่สามารถนำไปใช้อ้างอิง ในกระบวนการพิจารณาของศาลได้
๔. ข้อตกลงที่จะทำสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น คู่ความทั้ง ๒ ฝ่ายจะต้องพอใจ
๕. ก่อนที่จะมีการพิพากษาตามยอม ผู้พิพากษาต้องพิจารณา ก่อนว่าสัญญาประนีประนอมยอม ความนั้นไม่ขัดต่อกฎหมาย

วิธีการเข้าสู่ระบบไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาล

๑. คดีฟ้องใหม่ เมื่อโจทก์ยื่นฟ้อง เจ้าหน้าที่แผนกรับฟ้อง จะมีการสอบถามความสมัครใจของคู่ความ ว่าคดีดังกล่าวมีทาง ตกลงกันได้หรือไม่ และประสงค์จะให้ศาลไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หรือไม่ นอกจากนี้หมายเรียกที่ส่งให้แก่จำเลยพร้อมสำเนาคำฟ้อง ก็จะมีการระบุว่า โปรดยื่นคำให้การภายในกำหนดเวลาที่กฎหมาย กำหนด หากจำเลยประสงค์จะให้ศาลไกล่เกลี่ยประนีประนอม ยอมความให้ติดต่อศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาลตามหมายเลขโทรศัพท์ ที่ระบุไว้

๒. คดีที่อยู่ระหว่างพิจารณา แยกเป็น ๓ กรณี คือ - ผู้พิพากษาซึ่งรับผิดชอบราชการศาล เห็นว่าสำนวนใด

ควรใช้ระบบไกล่เกลี่ยก็ส่งให้นำคดีนั้นเข้าสู่ระบบไกล่เกลี่ย

- ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนเห็นว่าสมควรใช้ระบบ การไกล่เกลี่ย ก็ส่งเข้าสู่ระบบไกล่เกลี่ย
- คู่ความยื่นคำแถลงหรือแถลงด้วยวาจาขอใช้วิธีการ ไกล่เกลี่ย และผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนเห็นสมควรจึงส่งสำนวน เข้าสู่ระบบไกล่เกลี่ย

๓. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน ซึ่งผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนที่พิจารณาตัดสินชี้ขาดคดีนั้น อาจ ดำเนินการไกล่เกลี่ยคดีได้เอง ทั้งก่อนหรือในระหว่างพิจารณาคดี เพื่อให้คู่ความตกลงกัน

การไกล่เกลี่ยคดีระหว่างการพิจารณาของศาลสูง

แม้คดีที่ศาลชั้นต้นได้พิจารณาพิพากษาเสร็จสิ้นแล้ว หากคดียังไม่ถึงที่สุด โดยอาจจะอยู่ในระหว่างการอุทธรณ์หรือ การฎีกา อาจดำเนินการไกล่เกลี่ยในคดีเหล่านี้ได้เช่นกัน คู่พิพาท ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจจะร้องขอให้จัดให้มีการไกล่เกลี่ยในคดีเหล่านี้ หรือศาลอาจจะพิจารณาเห็นสมควรเองว่าคดีที่อยู่ในระหว่าง การพิจารณาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาเหล่านี้เป็นคดีที่อยู่ใน วิสัยที่จะไกล่เกลี่ย ศาลอาจจะจัดให้มีการไกล่เกลี่ยในคดีเหล่านี้ได้ ตามปกติการไกล่เกลี่ยคดีเหล่านี้จะดำเนินการที่ศาลชั้นต้นที่ได้พิจารณาพิพากษาคดีนั้นมาหรือที่ศาลฎีกาก็ได้

คดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาเหล่านี้ แม้ศาลชั้นต้นจะได้พิพากษาให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งชนะคดี มาแล้วก็ตาม แต่ย่อมไม่เป็นการแน่นอนว่าศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา จะมีความเห็นเช่นเดียวกับที่ศาลชั้นต้นพิพากษามา ดังที่เห็นในคดี จำนวนไม่น้อยที่คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาแตกต่าง จากคำพิพากษาของศาลชั้นต้น นอกจากนี้ คดีที่อยู่ระหว่าง การพิจารณาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกามีเป็นจำนวนมาก การที่คู่ความสามารถไกล่เกลี่ยหาข้อยุติกันได้จะทำให้คดีเสร็จสิ้นไป อย่างรวดเร็วทันต่อความต้องการของคู่ความ

การขอให้จัดให้มีการไกล่เกลี่ยคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณา ของศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกาอาจแสดงความจำนงได้ต่อ ศาลชั้นต้นที่พิจารณาพิพากษาคดีนั้นหรือศาลสูงที่คดีนั้นอยู่ระหว่างการพิจารณาก็ได้

อนุญาตตุลาการคืออะไร

อนุญาตตุลาการเป็นการระงับข้อพิพาททางแพ่งที่คู่พิพาทตกลงให้ระงับข้อพิพาททั้งหมดหรือบางส่วนที่เกิดขึ้นแล้วหรือ อาจเกิดขึ้นในอนาคตโดยวิธีอนุญาตตุลาการ ในการดำเนินกระบวนการ พิจารณาอนุญาตตุลาการจะเปิดโอกาสให้คู่พิพาทแสดงข้อเรียกร้อง และข้อต่อสู้พร้อมทั้งนำพยานบุคคลหรือพยานเอกสารมาสืบ

พิสูจน์ให้อนุญาตตุลาการทราบ การทำคำวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท ของอนุญาตตุลาการจะทำเป็นหนังสืออ้างเหตุผลแห่งการวินิจฉัย ซึ่งจะวินิจฉัยชี้ขาดเกินขอบอำนาจที่ได้รับจากสัญญาอนุญาตตุลาการ ไม่ได้ และหากคู่พิพาทฝ่ายที่ต้องปฏิบัติตามคำชี้ขาดไม่ยอมปฏิบัติ ตามคำชี้ขาดนั้น คู่พิพาทอีกฝ่ายต้องยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจ เพื่อให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาบังคับตามคำชี้ขาดนั้น คำพิพากษาของศาลซึ่งรองรับและบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการถือเป็นที่สุดคู่พิพาทจะอุทธรณ์หรือฎีกาต่อไปไม่ได้ เว้นแต่กรณีที่กฎหมายยกเว้นไว้เป็นพิเศษเท่านั้น

ประโยชน์ของกระบวนการอนุญาตตุลาการ

๑. กระบวนการระงับข้อพิพาทที่มีความยืดหยุ่นและไม่มี ขั้นตอนยุ่งยาก
 ๒. รักษาชื่อเสียงของคู่พิพาทและความลับทางธุรกิจ เนื่องจากกระบวนการพิจารณาของอนุญาตตุลาการนั้นกระทำเป็น ความลับ ต่างจากศาลที่ต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อสาธารณชน
 ๓. คู่พิพาทสามารถเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ เหมาะสมที่จะตัดสินชี้ขาดข้อพิพาทได้เอง
 ๔. คู่พิพาทอาจตกลงกำหนดวิธีพิจารณาให้มีความเหมาะสมกับความจำเป็นและข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้
-